

A jelenlegi földadó szabályozásnál teljesítendő erdőbecsléseknél a katasteri erdőbecslők által követendő eljárás.

Lapunk tisztelt olvasóit már régebben volt szerencsénk arról értesíteni, hogy a jelenleg folyamatban lévő földadó szabályozás alkalmából az erdőadó helyes és okszerű megállapíthatása tárgyában részünkről szívesen szolgálunk minden szakbeli tájékozással.

Ugy hisszük azonban, hogy közelebbi alapos tájékozás szempontjából ez uttal akként cselekedhetünk leghelyesebben, ha a következőkben közöljük azon utasítást, mely a m. kir. pénzügyminister ur által a katasteri erdőbecslők részére az erdő tiszta jövedelmének mikénti kiszámítása és megállapítása tárgyában kiadatott. Ezen minden tekintetben kimerítő és részletes felvilágosítást nyújtó utasítás ismerete minden szakembert és birtokost azon előnyös helyzetbe juttat, hogy maga részéről is kellő belátás alapján szerezhethet meggyőződést a hatósági közegek által teljesített becslések alaposságáról.

Az erdő tiszta jövedelmének és illetőleg az ezt terhelő állami adónak helyes és okszerű megállapíthatása céljából s minden erdőbirtokos magán érdekében is a legmelegebben ajánljuk szaktársainknak és erdőbirtokosainknak az alább következő utasítás beható tanulmányozását.

A szerkesztő.

1876. évi 24163. sz. A földadósabályozásról szóló 1875. évi VII. törvénycikk végrehajtásánál a katasteri erdőbecslők feladata, a földbirtok arányos megadóztatása céljából a magyar állam területén fekvő erdők tiszta jövedelmét, e törvény rendeletei szerint kinyomozni.

„Az erdőkhöz az állandóan faizásra szánt területek tartoznak“, (1875. VII. t.-cz. 10. §.) e szerint nemcsak a tényleg fával benőtt, hanem a dolog természeténél fogva mindazon területek, melyek állandóan fatermelésre vannak szánva, az erdőkhöz tartoznak; így a letarolt vágások egyáltalában, és akkor is, ha azok az újraerdősítés céljából ideiglenesen s csak néhány éven át mezőgazdasági művelés alá vétének, továbbá az erdei kopár tisztások (6. §. c), melyek se nem szántatnak, se nem kaszáltatnak; nemkülönben azon erdei tisztások, melyek ugyan ideiglenesen szántatnak vagy kaszáltatnak, de az erdőállományhoz tartozván, és az illető üzemtervben foglaltatván, csak a szomszédos állabok letarolása után, ezekkel együttesen fognak újra erdősíttetni.

Az erdő tiszta jövedelmének vétetik a közönséges gazdálkodás mellett tartósan nyerhető közép fatermésnek értéke (a tőárt számítva), tekintettel a tartós átlagos fatermés határai között előállítható és a helybeli viszonyok szerint állandóan értékesíthető famennyiségekre, és az erdei mellékhaszonvételek, u. m. : a legeltetés, a makk, a kéreg és a gubacs; a miből az erdőtenyésztésre, ápolásra, s az erdészeti személyzet fizetésére szükségelt évi kiadások átlaga vonandó le. (1875. VII. t.-cz. 8. §., 15. §. és 16. §. f.)

Ezen tiszta jövedelem a földadó szabályozásáról szóló törvény értelmében nem számítatik ki minden erdőrészletre nézve külön-külön, hanem az idézett törvény 13. és 38. §§. nyomán oly módon állapíttatik meg, hogy minden egyes becsljárásra, illetőleg osztályozási vidékre nézve, egy tiszta jövedelmi fokozat készíttetik, melynek tételei pénzértékben fejezik ki az illető járás, illetőleg osztályozási vidék területén előforduló erdőknek, nyolcznál többre nem terjedhető minőségi osztály szerénti, kisebb-nagyobb tiszta jövedelmét holdanként.

Miután a tiszta jövedelmi fokozat felállíttatott, és ennek

közvetlen jellegzése céljából minden község területén legalább annyi mintatér tüzetett ki, a hány erdőminőségi, vagyis tiszta jövedelmi osztály ott található: minden egyes erdőrészlet, a tiszta jövedelmére befolyó összes tényezők egybevetése után, a minőségének, vagyis tiszta jövedelmének megfelelő, s az illető mintatér által képviselt osztályba sorozandó. (1875. VII. t.-cz. 14. és 39. §§.)

Ezekhez képest a kataszteri erdőbecslő feladata a következő három részre oszlik:

A) a becslőjárás erdeinek tiszta jövedelmére befolyó tényezők részletes megismerése alapján, a becslőjárás erdeinek gazdasági leírása;

B) a becslőjárás, illetőleg osztályozási vidék tiszta jövedelmi fokozatának felállítása;

C) az egyes erdőrészleteknek a megfelelő minőségi (tiszta jövedelmi) osztályokba való sorozása.

A. R É S Z.

A becslőjárás erdeinek gazdasági leírása.

Hogy az erdőbecslő képes legyen a járás területén fekvő összes erdők tiszta jövedelmi fokozatát helyesen felállítani, és ezen erdőket a megfelelő tiszta jövedelmi osztályokba sorozni; föltétlenül szükséges, hogy a járás részletes beutazása alkalmával annak erdészeti viszonyaival és állapotaival tüzetesen megismerkedjék, és egyuttal mindazon adatokat összegyűjtse, melyek az erdők tiszta jövedelmének kiszámítására szükségesek.

A járás ezen beutazása alkalmával, helyrajzi tájékozás céljából, az erdőbecslő a kat. igazgatóságtól kikérendő, ugynevezett „megyei térképeket“ fogja használni.

A járás erdészeti viszonyai és a tiszta jövedelem tényezői, a becslőjárás erdeinek gazdasági leírásában (1875 : VII. t.-cz.

37. §.), a források megnevezése mellett, a következő fejezetek és pontok szerint kimerítően tárgyalandók:

1. FEJEZET.

Az erdők kiterjedése és ennek aránya a járás összes területéhez és népességéhez.

Kimutatandó a járásban fekvő erdőterület összege kat. holdakban; továbbá az erdőterületnek aránya a járás összes területéhez százalékokban; végül hogy a járás egy lakosára átlagosan hány hold erdő esik.

2. FEJEZET.

Az erdők fekvése és csoportulása földrajzi tekintetben.

E czim alatt leirandó, hogy az erdők a síkságon, a dombos vagy hegyes vidéken és körülbelül mily arányban, mily csoportokban és a járás mely részeiben terülnek el?

A hegyek alakzata, hajlása a világrészek felé, lejtőinek meredeksége; az erdővel benőtt legmélyebb és legmagasabb főpontok tengerszin fölötti magassága.

A nevezetesebb hegylánczok és hegycsúcsok, továbbá a fővölgyek, nemkülönben a fának szállítására használt vagy használható folyók és patakok neve és iránya feljegyzendők.

Hányadrésze az összes erdőknek foglal el oly talajt, a mely fekvésénél fogva mezőgazdasági művelésre is kétség kívül állandóan használható volna?

3. FEJEZET.

Égalji viszonyok, tekintettel az erdőtenyésztésre.

E tekintetben felsorolandó:

Melyek az uralkodó szelek; okoznak-e az erdőben károkat; hó- és zuzmaratörések, s ezek további következményekép rovarpusztítások fordulnak-e elő?

Gyakoriak-e a légköri csapadékok? a kutak, források és patakok az év minden szakában elegendő vízdúsak-e?

Uralkodnak-e a késői és korai fagyok? sat.

4. FEJEZET.

Az erdők talajviszonyai föld- és talajtani szempontból.

Felemlitendők az előforduló földtani képletek és kőzetek azon csoportozatok szerint, melyek az erdők fekvésére nézve a 2-ik fejezet alatt jeleztettek.

Az erdőtalaj leírásánál felsorolandók az előforduló talaj-nemek, ezeknek minősége, mélysége, termékenysége sat.

5. FEJEZET.

A fanemek.

Az uralkodó fanemek elősorolása után, ezek megközelítő kiterjedése a járás összes erdőterületéhez arányítva, százalékokban kifejezendő.

Ha a fanemek nem tisztán, hanem elegyesen fordulnának elő, hozzávetőleg az elegyarány is kiteendő. Az alárendelt és szórványosan előforduló fanemek csak általában lesznek megnevezendők.

Félreértések kikerülése végett a főfanemek magyar, (Horvát-Szlavonországban: horvát) német és botanikus neve kiteendő.

Felemlitendő továbbá az uralkodó fanemeknek kiterjedése a járásban azon csoportok szerint, a melyek földrajzi tekintetben a 2-ik fejezet első kikezdése szerint megkülönböztetendők.

Végül az uralkodó fanemek növekvésének minősége, tekintettel a 2., 3. és 4. fejezet alatt ecsetelt termőhelyi viszonyokra nézve, általánosságban leírandó.

6. FEJEZET.

Üzemmodok, fordák és erdőtenyésztési állapotok.

A járásban fekvő erdőbirtokok melyikeinél folytattatik üzemtervre fektetett rendszeres gazdálkodás?

A jelen utasítás 2-ik fejezete első bekezdése szerint leirandó csoportok területén fekvő, rendszeresen kezelt erdők, tekintettel az uralkodó fanemekre, mely üzemmodban és fordában használtatnak? s a rendszer nélkül kezelt erdőknek tényleges használata, mely üzemmodnak és fordának felel meg?

Az üzemmodokra nézve megkülönböztetendő:

a) a szálerdő, mely természetes vagy mesterséges uton magról keletkezett, magról ujittatik fel, s a mely az illető fanem magzó koránál rendesen magasabb fordában használtatik.

A szálaló erdő nem egyéb, mint magról kelt és magról ujított szálerdő, mely azonban nem vágásonként taroltatik le és ujittatik fel, hanem a melyből a vágható koru, vagy a birtokos által szükségelt fiatalabb fák is, egyenkint vagy kisebb csoportokban vágatnak ki, s ennél fogva egy és ugyanazon területen minden koru fák egymással keverve találhatók.

b) a sarjerdő általában az, mely akár magról, akár sarjadzás által keletkezett; mindég sarjadzása által ujittatik fel, s a mely az illető fanem sarjadzási képességének korát tul nem haladó fordában használtatik.

A sarjerdő-üzemnek különféle nemei vannak, melyek többnyire rendeltetésük vagy használatuk szerint neveztetnek el; ilyenek: a cserhántóüzem, a fonó vessző-üzem, a botfa-üzem és a nyeselő-üzem.

A botfa- és nyeselő-üzem többnyire az állandó legelőkön, szántóföldeken és utak szélein vagy vizek partjain álló fáknál alkalmaztatik, a hol, mint nem erdőtalajon folytatott mellékes

üzem, az erdőbecslő eljárásának tárgyát nem képezheti, hacsak ilyen üzemmódban kezelt területek külön telekkönyvi földrészletet nem képeznek.

c) a középerdő, mely rendszeresen kezelve alig fog találkozni, a szál- és sarjerdőnek ugyanazon területen való egyesítéséből származik.

Ezen fejezet alatt továbbá feljegyzendő, hogy a járás különböző részeiben miként történik a vágások felújítása és az előforduló hézagok és tisztások tatarozása, s hogy egyáltalában mily gond és szorgalom fordittatik az erdőmivelésre.

7. FEJEZET.

Az erdők fatermésének nagysága, üzemmódok, fanemek és választékok szerint, az előforduló termőhelyeken.

E czim alatt felsorolandó, hogy a járás területén előforduló különféle fanemű szálerdők, sarjerdők sat. a helyi viszonyok közt szokásos forda évsorozatának átlagában (1875. VII. t.-cz. 17. §.) közönséges gazdálkodás mellett (1875. VII. t.-cz. 8. §.) s a tartós fatermés határai között állandóan értékesíthető, (1875. VII. t.-cz. 16. §. f.) — hány tömör köbméter fát képesek évenként és holdankint tartósan szolgáltatni; azaz, hogy azon erdők mily termőhelyi jósággal birnak.

A szóban levő törvény szavaiból világosan kitűnik, hogy az erdőknek tartós, vagyis azon szabályszerű közép fatermése veendő fel, melyet az illető erdő talaja, sajátlagos termőhelyi viszonyai között, de közönséges gazdálkodás mellett állandóan szolgáltatni képes. Ebből kifolyólag a fatermés meghatározásánál az erdő jelenlegi állapota, t. i. annak korosztályi viszonya, jó vagy rossz kezelésből eredő fabősége, illetőleg hiánya sat. tekintetbe nem jöhet, hanem az üzemmód és fanem mellett, egyedül és kizárólag a termőhelyi jóság mérvadó. Így

például, ha egy I. osztályu termőhelyen álló, de folytonos felhasználás, hanyag felujítás és kimélet nélküli legeltetés folytán rossz állapotba jutott erdő, holdankint és évenként tényleg csak 1 köbméter fatermést szolgáltat is, de termőhelyi jószágánál fogva megfelelő kezelés (közönséges gazdálkodás) mellett évenként és holdankint 3 köbméter átlagos fatermést volna képes szolgáltatni: a tiszta jövedelem kiszámításának alapjául nem egy, hanem három köbméter fatermés lenne felveendő.

Az erdő átlagos (a rendszeres állapotnak megfelelő) fatermésének meghatározásánál azonban szem előtt tartandó a törvény azon rendelete, mely szerint fatermésül a közönséges gazdálkodás mellett általában és nagyban elérhető közép fatermés, nem pedig az egyes esetekben kisebb területen és kivételesen elérhető legnagyobb átlagnövedék veendő fel. Az áterdőléseknél nyerhető fának mennyisége, az átlagos fatermésbe befoglalandó lévén, külön kimutatandó nem lesz.

Az átlagos fatermés nagyságának megállapítása után kinyomozandó, hogy a fatermés a helyi viszonyok között állandóan s egészben-e, vagy mily részben értékesíthető. Lehetnek ugyanis egyes járásokban oly erdőterületek, melyeknek tartós fatermését, fogyasztók és kelendőség hiányában, vagy a közlekedés nehézsége és drágasága miatt csak bizonyos részben lehet értékesíteni. Ily esetekben az összes tartós fatermés kimutatandó ugyan, de az annak idején eszközlendő osztályba sorozásnál annak csak azon része veendő számításba, a mely a helyi viszonyok között állandóan értékesíthető.

E célból előleges tájékozás végett már a járás erdőgazdaságának leírásában hozzávetőleg kitüntetendő, hogy a járás erdei melyikének fatermése és mi okból nem értékesíthető egészben, hanem csak bizonyos részben? A dolog természetében fekszik, hogy az állandóan értékesíthető fának tömegét, kevésbé a multból, hanem inkább a jelenből, és a fa értékesíthetésére

befolyással bíró viszonyok jövődöbeli alakulásának okszerű megbecsüléséből lehet levezetni.

Megjegyzendő itt, hogy értékesítés alatt nem csak az eladást, hanem a tényleges felhasználást kell érteni. A mit tehát a birtokos saját céljaira, gyáraiban sat. felhasznál, épen úgy mint azon fatömeget is, melyet kegyuri célokra, vagy szolgálmány fejében akár ingyen, akár viszontszolgálat fejében kiszolgált, értékesített fának kell tekinteni.

Miután a kinyomozott fatermés értékét csak akkor lehet helyesen kiszámítani, ha azon választékok, melyekre a fatermés feloszlik, és azok arányai ismeretesek: feljegyzendő, hogy a fatermés mily választékokból áll. E tekintetben megkülönböztetendő:

a) a tönkfá, mely 15 centiméternyi átmérőnél vastagabb darabokból áll, s a mely a fanemek és a helyi értékesítési viszonyok különfélesége szerint egészben vagy részben:

α) haszonfára (épületi és szerszámfa);

β) hasábfára használható fel;

b) a dorongfa, mely 5—15 centiméternyi vastag darabokat tartalmaz;

c) a rőzsefa, mely magában foglalja a fának 5 centiméternél vékonyabb ágait és galyait;

d) a tusakfa a fának azon földfeletti és földalatti részéből áll, mely a törzsnek levágása után, mint tuskó és gyökér a földdel összeköttetésben visszamarad.

Feljegyzendő tehát, hogy ezen választékok közül a járás különböző részeiben, melyek és mily arányban használtatnak és értékesítettnek; s mely választékok nem értékesíthetők. — Megjegyzendő, hogy a tönkfának felosztása haszonfára és hasábfára nem a fának méreteitől függ, hanem ez irányban a fanemek műtani célokra való alkalmassága mellett, a tényleges fogyasztás és használat mértéke határoz. Így például a bükk-,

a gyertyán- vagy a nyárfából nyerhető tönkfának aránylag csak igen kis része értékesíthető haszonfául; mert ezen fanemek épületfának kevésbé alkalmasak és csak szükségből használatnak; ellenben a tölgyekből és fenyőfákból nyerhető tönkfának mindég és sokkal nagyobb része, sőt egész tömege is felhasználható épület- és szerszámfának, ha a viszonyok különben az értékesítést lehetővé teszik. — Ehhez képest az erdőbecslő feladata azon arányt is helyesen kipuhatolni és pontosan feljegyezni, a mely az értékesíthető haszonfa és hasábfá között a járás különféle erdeiben, a tényleges viszonyoknak megfelel.

Miután az előrebocsátottak értelmében előbb az átlagos fatermés, azután ennek a helyi viszonyok között értékesíthető része, és végül az értékesíthető fatömegnek választékaránya meg lett állapítva: kinyomozandók és feljegyzendők azon apadékok is, melyek a fának levágásából, feldolgozásából és szállításából származnak; a mennyiben a tiszta jövedelem kiszámításánál csak azon fatömeg vehető fel, a mely valóban értékesíttetik, nem pedig azon faapadás is, mely a fának feldolgozása és szállítása alkalmával menthetlenül veszendőbe megy.

Az erdők közép fatermésének kinyomozásánál és megállapításánál az itt következő fatermési tábla használandó, melyben a főüzemmódokban és a szokásos fordákban kezelt erdők uralkodó fanemeinek, közönséges gazdaság mellett elérhető közép fatermései, öt termőhelyi jóság szerint vannak kimutatva.

A kataszteri erdőbecslésnél használandó **fatermési tábla**,

mely a magyar birodalom területén fekvő különféle üzemmódban és fordában kezelt erdők uralkodó fanemeinek, közönséges gazdálkodás mellett elérhető, holdankénti évi közép fatermését mutatja.

Üzemmód, fanem és forda	Átlagos fatermés, évenként és holdanként, az át- erdőlési hozammal együtt, de rözse és tusakfa nélkül										A kimutatott átlagos fater- mésből esik		A rözsefa	A tusakfa	Az értékesíthe- tő fatömegnél előforduló	
	I.		II.		III.		IV.		V.		tönk- fára	dorong- fára	ha értékesítte- tik, az átlagos fatermésnek alábbi száza- lékaival veendő fel		feldol- gozási és kéreg	csúsz- tatási és usz- tatási
	legjobb		jó		közép- szerű		gyöngye		rosz						apadás	
	t e r m ő h e l y e n															
	köb- láb	köb- méter	köb- láb	köb- méter	köb- láb	köb- méter	köb- láb	köb- méter	köb- láb	köb- méter	s z á z a l é k					
Szálerdő.																
Tölgyek, 120—180 éves f.	95	3.0	79	2.5	64	2.0	48	1.5	32	1.0	75—55	25—45	5	15	13	.
Bükk, 90—140 éves forda	100	3.2	82	2.6	64	2.0	45	1.4	25	0.8	80—55	20—45	8	12	8	6—22
Lucz- és jegenyefenyő, 80—120 éves forda .	159	5.0	130	4.1	101	3.2	72	2.3	43	1.4	90—80	10—20	3	12	12	10—20
Erdei-, fekete- és vörös fenyő, 60—120 é. forda .	114	3.6	95	3.0	76	2.4	57	1.8	38	1.2	90—80	10—20	4	11	16	.
Éger- és nyárfa, 40—80 éves forda	89	2.8	73	2.3	57	1.8	41	1.3	25	0.8	75—65	25—35	5	5	10	.
Sarjerdő.																
Tölgy, bükk, gyertyán, 10—60 éves forda .	76	2.4	63	2.0	51	1.6	38	1.2	25	0.8	35—0	65—100	10—30	.	9	.
Nyár, fűz, éger, nyír, 15—40 éves forda .	139	4.4	114	3.6	89	2.8	63	2.0	38	1.2	40—0	60—100	10—30	.	12	.

Ezen táblák magyarázatául a következők jegyzendők meg:

A szálaló üzem fatermése, a szálerdő tételei szerint állapítandó meg.

Ha közép erdő fordulna elő, erre nézve kipuhatolandó, hogy annak sarjerdőt képező aljfái és szálerdőt képviselő felfái, a terület hányad részét foglalják el. A fatermés azután a kipuhatolt arányszámok szerint a szál- és sarjerdő illető tételeiből számittatik ki. Például: egy II. termőhelyi jóságú tölgy közép erdőben a felfák 0.4 és az aljfák 0.6 területet foglalnak el; minthogy pedig a II. osztályu tölgy szálerdő 2.5 és a II. osztályu tölgy sarjerdő 2.0 köbméter átlagos termést ad; a szóban lévő tölgy középerdőnek közép fatermése lesz $(2.5 \times 0.4 + 2.0 \times 0.6) = 2.2$ köbméter.

A gyertyánfa szálerdőkre, ha esetleg tisztán vagy más fanemekkel túlnyomó mértékben keverve fordulnának elő, a bükk szálerdő illető tételei alkalmazhatók.

Az alárendelt és természetöknél fogva az uralkodó fanemekkel csak kisebb mennyiségben kevert fanemek, u. m. a juhar, kőris, rezgő-nyárfa sat. az uralkodó fanemekhez tartozóknak tekintendők, a melyeknek termésébe azok fatömege betudandó.

Valamely erdő termőhelyi jóságának meghatározása aként történik, hogy annak területén egy a vágható, vagy közel vágható korban álló oly rész szemeltetik ki, a mely nem a lehető legjobb és csak kisebb területen, ugyszólván esetlegesen előforduló, hanem a közönséges, de rendszeres és észszerű gazdaság mellett nagyban elérhető minőséggel, vagy is állabjósággal bír. Ezen kiszemelt résznek felbecsülendő holdankénti fatömege, osztva az állab korával, adja az átlagos fatermést, mely a termési tábla illető tételeivel összehasonlítva megmutatja, hogy a kérdéses erdő melyik termőhelyi osztályba tartozik. Például: egy bükkerdőnek, megfelelő zárattal bíró 120

éves része 156 köbméter fatömeggel bir; az átlagos fatermés $156 : 120 = 1.3$ köbméter; minthogy pedig ezen szám a bükktermési tábla IV. osztályát (1.4 köbméter) leginkább megközelíti, ennél fogva az egész erdő a IV. termőhelyi osztályba tartozik.

Ott, a hol csak némikép rendszeres gazdaság üzetik, az erdőbecslő a birtokos kezénél lévő termési táblákból, becslési munkálatokból és számadásokból, a legrövidebb uton és rendszeren eléggé megbízható adatokat nyerend az illető erdők faterméséről, ennek választékarányáról, az értékesíthető fatermés nagyságáról s egyáltalában minden a tiszta jövedelem kiszámítására szükséges tényezőkről.

Ámbár az átlagos fatermés csak tömör köbmétereiben fejezendő ki, mégis tekintettel arra, hogy a métermérték használata csak a jelen évben vette kezdetét, s így a fatermésre vonatkozó azon adatok, melyek az erdőbirtokosok részéről az erdőbecslők rendelkezésére bocsáttatnak, a régi mértékben t. i. köblábakban, vagy bizonyos számú tömör köblábat tartalmazó ür-, vagy pedig 100 tömör köblábat tartalmazó normálekben lesznek kifejezve: szükségesnek látszott a termési táblában az illető faterméseket, könnyebb eligazodás végett, köblábakban is kitenni.

Azon fatermések, melyek a termési táblákban ki vannak mutatva, magukban foglalják a fatermés azon részét is, mely áterdőlés útján használtatik ki, értve a tönkfát és dorongfát, ellenben kizárva a rözse- és tusakfát, mely utóbbi két választék csak kivételesen értékesíttetik.

A tönk- és dorongfa választékok arányaira nézve a táblában kimutatott határok általában véve, s egyedüli tekintettel a termőhelyi jóságra, aként értendők, hogy a legjobb termőhelyen aránylag legtöbb tönkfa és legkevesebb dorongfa; ellenben a legrosszabb termőhelyen aránylag legkevesebb tönkfa és legtöbb dorongfa van. Itt azonban figyelembe veendők a

többi körülmények is, melyek a nevezett két választék arányára ugyanazon termőhelyen módosítólag hatnak, így például, ha valamely termőhelyen ugyanazon koru és ugyanannyi fatömeggel bíró két állab fordul elő, és az egyikén kisebb számú, de sokkal vastagabb, a másikon pedig jóval nagyobb számú, de vékonyabb törzsek vannak, akkor az előbbi aránylag több tönkfát, az utóbbi pedig aránylag több dorongfát fog adni, mint a mennyi a táblában csupán a termőhelyre való tekintettel kimutatott százalékok szerint esne.

A hol a rőzsefát vagy a tusakfát rendesen és egyáltalában, nem pedig csak kivételesen használják és értékesítik; ott ezen választékok fejében, a táblában foglalt átlagos fatermésből, még annyi százalékot kell a tönk- és dorongfa tömegéhez adni, a mennyi a tábla illető rovatában ki van tüntetve.

Az összes értékesíthető fatermésből végre levonandó, feldolgozási és kéregapadás fejében annyi százalék, a mennyi a termési tábla utolsó előtti rovatában van jegyezve. Ha a fa, nem tengelyen, hanem a mint ez a magas hegységi erdőkben történni szokott, csúsztatás és vizen való usztatás által szállítatik a fogyasztás helyére, akkor még ezen veszteség fejében, a vízi út távolsága és vadsága szerint, további 6—22 százalékot kell levonni.

Magától értetik, hogy ha valamely erdőből csak a haszonfa értékesíttetik, a tisztajövedelem kinyomozásánál a fatermésnek csupán haszonfa választéka jöhet számításba.

Az értékesíthető közép fatermés kimutatása iránt az előbbieken adott utasítás bővebb megvilágítására szolgáljanak a következő példák:

1-ső példa. Egy III. oszt. bükkerdőből, melyben szórványosan juhar, kőris és szilfák, továbbá 0.2 részben keverve jegenyefenyők fordulnak elő, kelendőség hiányában a fatermés 40 százalékánál többet, még pedig haszonfában és hasábfában

nem lehet értékesíteni; számítassék ki az értékesíthető fatermés fanemek és választékok szerint:

$$\begin{array}{rcl} \text{bükk} & 2.0 \times 0.8 \times 0.4 = & 0.64 \text{ köbméter} \\ \text{j.-fenyő} & 3.2 \times 0.2 \times 0.4 = & 0.26 \text{ „} \\ & \text{összesen} & 0.90 \text{ köbméter} \end{array}$$

választékok szerint:

$$\begin{array}{rcl} \text{bükk, juhar, kőris, szil} & & \\ \text{haszonfa} & 0.64 \times 0.10 = & 0.064 \text{ köbméter} \\ \text{hasábfá} & 0.64 \times 0.90 = & 0.576 \text{ „} \\ & & 0.64 \text{ köbméter} \\ \text{jegenyefenyő haszonfa} & 0.26 \times 1.00 = & 0.26 \text{ „} \\ & \text{együtt} & 0.90 \text{ köbméter.} \end{array}$$

A feldolgozási és kéregapadás, valamint a szállítási veszteség fejében ezen esetben semmi sem vonatik le, a mennyiben az összes fatermésnek ugyanis már 60 százaléka számításon kívül hagyatott, s a felvett 40⁰/₀ csupán az értékesíthető kész fatömegre vonatkozik.

2-ik példa. Egy 50 éves fordában kezelt III. t. oszt. tölgy sarjerdőről minden választékot lehet értékesíteni; mennyi ennek fatermése választékok szerint:

$$\begin{array}{rcl} \text{tönkfá:} & 20\% \times 1.6 \text{ km.} = & 0.32 \text{ köbméter} \\ \text{a tönkfának} & 40\% \text{ épületfa } 0.32 \times 0.4 = & 0.128 \text{ köbméter} \\ \text{„} & 60\% \text{ hasábfá } 0.32 \times 0.6 = & 0.192 \text{ „} \\ \text{dorongfa} & 80\% \times 1.6 \text{ km} = & 1.280 \text{ „} \\ \text{rőzsefa} & 15\% \times 1.6 \text{ „} = & 0.240 \text{ „} \\ \text{tusakfa} & - 0 \text{} & - \text{ „} \\ & \text{összesen} & 1.840 \text{ köbméter,} \end{array}$$

ebből feldolgozási és kéregapadás fejében le-

$$\text{vonandó } 9\% \times 1.84 \text{} 0.166 \text{ „}$$

Marad a tiszta jövedelem kiszámításánál ala-

$$\text{pul veendő fatermés} 1.674 \text{ köbméter.}$$

(Folyt. köv.)